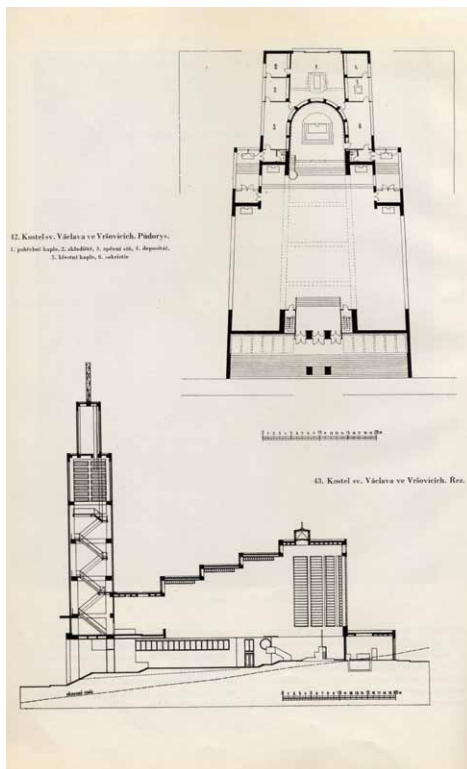

Carski arhitekt

ANDRIJA MUTNJAKOVIĆ

Izuzetna je čast arhitekta da svoje radne prostorije ima u odajama carske palače. I to najsačuvanije antičke palače izgrađene od domorodca imperatora Diocletianus Dalmata – kako su cara onovremeno nazivali povjesničari. Tu čast imao je arhitekt Budimir Pervan kao dugogodišnji (1949.-1970.) upravitelj Urbanističkog zavoda Dalmacije u Splitu. No, nije se tu smjestio kao gotovan: u zajednici s požrtvovnim istraživačima palače Tomislavom i Jerkom Marasovićem i u suradnji s cijenjenom arheologinjom Sheilom McNally (University of Minnesota, Minneapolis), pod pokroviteljstvom Smithsonian instituta iz Washingtona, otkrivane su zakopane tajne palače, značajki obnovljene prostorije palače i znanstvenim knjigama dokumentirane dodatne spoznaje strukture veličanstvene Dioklecijanove palače.

Ovo povijesno zalaganje za otkrivanje naše antičke graditeljske baštine bilo bi dovoljno za cijenjenje arhitektonske profesionalne biografije. U slučaju arhitekta Pervana arheologija je samo epizoda (dragocjena epizoda) njegova dirigiranja Zavodom sa preko stotinu zaposlenih arhitekata i srodnih strukovnjaka: nije samo obnavljao carsku dalmatinsku palaču, već je gradio cijelu Dalmaciju. Urbanistički zavod Dalmacije kao urbanističko-plannerska i znanstveno-istraživačka institucija, imao je mnogobrojni multidisciplinarni tim vrhunskih arhitekata, povjesničara, planera, inženjera, ekonomista, te je bio kompetentan i sposoban istraživati, projektirati i planirati regulacije i gradnju otoka, obale, gradova, općina, regionalne infrastrukture i urbanih detalja duž cijele Dalmacije: Split, Omiš, Hvar, Vis, Korčula, Knin, Benkovac, Biograd, Trogir, Sinj, Skradin, Drniš, Ploče, Imotski, studije kompleksa Južnog i Gornjeg Jadrana, i tako dalje od Istre do Ulcinja. Nastajale su tako skladne urbane strukture, dojmljivi hoteli, reprezentativne zgrade, ugodni ambijenti i rekreirani

pejzaži. Pervan nije samo obnavljao već je i gradio baštinu.

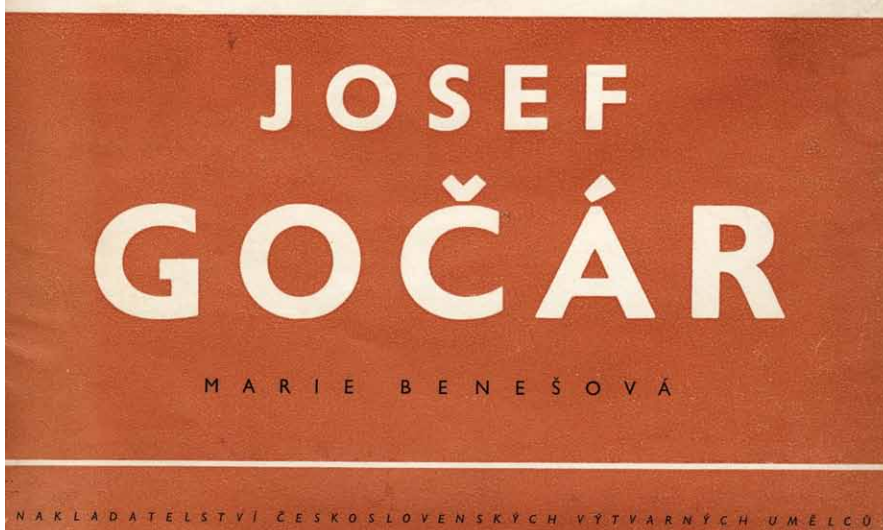
Izložba arhitekta Pervana u Hrvatskom muzeju arhitekture nije mogla obuhvatiti ovaj ogromni organizacioni i realizirani opus zbrinut u Arhivu Urbanističkog zavoda u Splitu. Izložba je zapravo prikaz osobnog arhiva Budimira Pervana sačuvanog u obitelji i pohranjenog u Hrvatskom muzeju arhitekture. Upravo zato je ovaj dio opusa vrlo znakovit: on obilježava čovječnost: njegovu intimu, njegove ideje, sklonosti, imaginacije i kreacije. Pervanovi studentski projekti rađeni su u Pragu (1932.) pod patronatom istaknutog češkog arhitekta Josefa Gočára, koji je upravo tada dovršio svoje vrhunsko

1, 2.
Crkva sv. Václava u
Pragu, 1928.-1930.

konstruktivističko djelo: crkvu Svetog Vavrlava u Pragu. Ovako usađeni tektonski gen ostat će trajni znak Pervanove arhitektonike, premda često upotpunjen kubizmom uvažene češke arhitektonske škole. Taj utkani kubizam doživio je neobičnu, ali logičnu simbiozu s autohtonom mediteranskom kubističkom arhitekturom: nekoliko prvih Pervanovh projekata obiteljskih kuća u dubrovačkom okolišu na tragu je novog regionalizma. Građene su te kuće u vremenu impresivnog dubrovačkog kubističkog opusa Nikole Dobrovića, te bi njihova komparacija bila vrlo dragocjena za sagledavanje začetaka naše moderne arhitekture. Zapravo uz dvije poveće administrativne zgrade (Direkcija brodogradilišta i Oblasnog odbora), projektirane prije Pervanovog dolaska u Zavod u maniri racionalnog funkcionalizma, nastavak Pervanovog opusa obuhvaća niz profinjenih obiteljskih kuća u stilu pomalo prezrenih, ali perspektivnih ideja vernakularne arhitektonike.

Splitski (ili spalatski) car Dioklecijan pasionirano je inicirao i gradio palače i gradove duž Rimskog carstva. Splitski arhitekt Budimir Pervan u carevoj palači savjesno je inicirao i organizirao građenje zgrada i gradova duž Dioklecijanove provincije na sjevernoj obali Jadrana. Ima uvijek u životu nekih tajnih veza – zapisao je Dobriša Cesarić.

3-
Marie Benešová, *Josef Gočár*, Nové prameny, Prag, 1958. (ovitak knjige)

Milý pane kolego,

děkuji za listek, který jsem díky spolehlivé
přeci veškeré post obdržel. Vyřídíte prosím lastavě
také mé rubricované listy za práci od kolegu z
Vašeho urbanistického atelieru. Dnes uvečer
jsem Vám poslal biografii J. Gočára. Jistě jste
byl za svého studia u něj účastem, nebo aspoň
svědkem práce na některém z projektů v knize
publikovaném. Směl Vás kvůli přání a připomenutí
Vám letu zřetou a u nás v Československu, u kterých
jste rád vypracováte. - Škoda, přišlo, že jsem
neměl možnost pobýt u Vás jen tak velmi krátce
- jistě bychom si měli co povídat ještě dlouho -
a mohli si i s Vašimi spolupracovníky pobesedovat
I já si často vypracovávám u ten lepší čas u Vás
u Splitu - stejně jako mi přišlo.

Ději Vám ještě jednou v tomto roce hodně
úspěchu, zdraví a šťastné potudy a zůstane
co nejvíce u Vás i ošlech spolupracovníky

Vás

J. Adamík

B. ADAMÍK
KRAPKOVA 16
PROSTĚJOV

4.
Iz korespondencije: pismo
B. Adamika Budimiru
Pervanu, Prag, 1959

5.
Josef Gočár,
administrativna zgrada
u Hradec Králové,
1931.-1936.